

Inhoud Soa Aids Nederland in 2010 • De Gemeente en seksuele gezondheid • Veertiende Nationaal Congres Soa*Hiv*Seks • Ik durf het bijna niet te vragen • We hebben steeds beter praten 1 miljoen Sense-bezoekers • Meer online, minder papier • Train de trainer • Samen met Rutgers WPF voor jongeren • Stroomopwaarts • Zeg eens SOAAA • Maak seks lekker duidelijk • Meer carrièrekansen voor prostituees • De 'peepsas' is van de baan! • Turkse meiden en vrouwen voorttrekkers? • Herstel maagdevlies • Clearinghouse

SOA AIDS NEDERLAND IN 2010

Soa Aids Nederland werkt in Nederland en daarbuiten aan de bestrijding van hiv en soa's. Belangrijk dit jaar zijn: stimuleren dat mensen zich laten testen op hiv en andere soa's, preventie gericht op jongeren en hun seksuele vragen en het doorbreken van de taboes bij veel etnische minderheden rondom hiv en soa's. In 2010 startte een weerbaarheidscampagne die jongeren bewust maakt van hun eigen grenzen en de grenzen van de ander. Naast het ontwikkelen van effectieve preventiemethodieken ijvert Soa Aids Nederland voor het op de politieke agenda krijgen en houden van de soa- en hiv-problematiek, lokaal, nationaal en internationaal. Dat is in tijden van financiële krapte een grote uitdaging. Ik dank van harte alle collega-organisaties die ons bij onze activiteiten hebben geholpen. Dit overzicht biedt een greep uit de activiteiten van Soa Aids Nederland in 2010. Ons volledige jaarverslag vindt u op www.soaids.nl

Ton Coenen, directeur Soa Aids Nederland

De Gemeente en seksuele gezondheid

Gemeenten zijn in Nederland verantwoordelijk voor de preventie en bestrijding van hiv en andere soa's. Die taken worden in het algemeen aan de GGD's opgedragen. 'Den Haag' heeft nu de gemeenten verplicht beleid te ontwikkelen ten aanzien van de gezondheid van de burgers. Maar pas 19 procent van de gemeenten heeft dat gedaan. Het RIVM heeft daarom een Handreiking Gezonde Gemeente opgesteld om gemeenten te helpen. De handreiking biedt concrete handvatten om de thema's roken, overgewicht, depressie, alcohol en seksuele gezondheid op te nemen in lokaal beleid én om te zetten in uitvoeringsprogramma's. Soa Aids Nederland tekende voor het themadeel seksuele gezondheid. Uit een workshop tijdens het Nationaal Congres Soa*Hiv*Seks bleek dat veel GGD's behoefte hebben aan uitwisseling van ervaringen op dit gebied. GGD Midden Nederland heeft direct gebruik gemaakt van het themadeel bij het opstellen van een advies over de aanpak van seksuele gezondheid in de regio. De handreiking is te downloaden via www.loketgezondleven.nl

Veertiende Nationaal Congres Soa*Hiv*Seks

Dit platform voor kennisuitwisseling is in de loop van de jaren uitgegroeid tot dé jaarlijkse ontmoetingsplek van de professionals in de soa- en hiv-bestrijding, zoals onderzoekers aan universiteiten en andere onderzoeksinstituten, aidsbehandelaren, medewerkers van GGD's, Hiv Vereniging Nederland, Schorer, Rutgers WPF, Aids Fonds, STOP AIDS NOW! en andere collega-ngo's. Het congres kreeg in 2010 het motto 'Beweeg!' mee, want het is nodig dat we gezamenlijk in beweging komen om onze doelen te bereiken, zelfs in tijden van verminderende politieke en maatschappelijke aandacht voor ons werkterrein. Het ochtenddebat onder leiding van Charles Groenhuijsen ging over het voornemen van staatssecretaris Knapen van Buitenlandse Zaken om de Nederlandse bijdrage aan de internationale aidsbestrijding kleiner te maken. Tweede Kamerleden Klaas Dijkhoff (VVD), Ewout Irrgang (SP) en Sjoera Dijkers (PvdA) debatteerden hierover met elkaar en met de congresgangers. Dijkhoff kondigde aan met voorstellen te komen die tot een minder grote bezuiniging zouden moeten leiden. Het debat kreeg veel aandacht van de pers. Meer informatie op www.soaidscongres.nl

Impressie 14^e Nationaal Congres Soa*Hiv*Aids in Amsterdam
FOTO'S: MARJOLEIN ANNEMAM, ADRIAAN BACKER & ONNO VAN MIDDELKOOP

Beweeg!

14^e Nationaal Congres Soa*Hiv*Seks

1 DECEMBER 2010
RAI ELICLIUM AMSTERDAM

Aids Fonds

STOP AIDS NOW!

We hebben steeds beter praten

Je kunt nog zo veel weten over soa's en hoe je ze kunt voorkomen: als je het gesprek daarover met je patiënt of cliënt niet goed voert, is het effect gering. Daarom traint Soa Aids Nederland al jaren sociaal-verpleegkundigen in motiverende gespreksvoering (MI), een gesprekstechniek die maximaal rekening houdt met de - vaak lastige - positie waarin de patiënt zich bevindt. De methode leert niet alleen hoe je een gesprekspartner op zijn gemak stelt, je leert ook te controleren of je boodschap wel is aangekomen. Bij de GGD's werden MI-coaches opgeleid en de techniek wordt ook aan huisartsen (die in Nederland nog altijd verreweg de meeste soa-consulten doen) geleerd. Al met al is het zo'n succes, dat Soa Aids Nederland er op de Achtste Internationale Aids conferentie in Wenen een workshop over hield. De opkomst was groot, en had onder meer als effect dat ook de Nederlandse hiv-behandelaren geïnteresseerd zijn geraakt in MI. Voor hen staat in 2011 een eendaagse MI-oriëntatiedag op het programma.

Meer online, minder papier

Soa Aids Nederland ontwikkelt en distribueert een uitgebreid scala aan voorlichtingsmaterialen: van soa-richtlijnen voor artsen en sociaal-verpleegkundigen tot lespakketten voor seksuele gezondheid voor het onderwijs en het jongerenwerk. Internet maakt het steeds eenvoudiger om materialen te downloaden. De distributie van schriftelijke materialen, hoewel nog steeds omvangrijk, laat dan ook al jaren een gestage daling zien. Internet biedt uitstekende mogelijkheden voor laagdrempelige informatieverstrekking. Het is veel gemakkelijker thuis vanaf je computer informatie tot je te nemen dan naar een soa-sprekkuur bij de GGD te gaan. Sense.info, de site voor seksuele gezondheid voor jongeren, is niet voor niets een enorm succes. Natuurlijk kan het voorkomen dat je op basis van de informatie die je krijgt alsnog naar de soa-poli wordt doorverwezen. Soa Aids Nederland heeft ook speciale en goed bezochte sites voor onder anderen prostituees en hun klanten en voor migranten. Via www.soaids.nl zijn ze allemaal te bereiken.

1 miljoen Sense-bezoekers

In 2010 werd de miljoenste bezoeker van de in maart 2009 gelanceerde site sense.info geregistreerd. Jongeren vinden hier alles wat ze voor hun seksuele gezondheid nodig hebben. Het meest bezochte onderdeel is Ontdek je lichaam, gevolgd door Vrijen en Meisjeslichaam. Samen met Rutgers WPF vormt het Programma Jongeren de redactie van sense.info. Via de digitale Nieuwsbrief Seksuele gezondheid, die door het RIVM wordt verspreid, blijven de regionale uitvoerders van Sense op de hoogte van de bezoekersaantallen van sense.info in hun regio en via welke kanalen bezoekers op de site terecht komen. Nieuwe onderdelen op de site zijn: Vervelende Ervaringen en filmpjes over homoseksualiteit. De onderdelen Veelgestelde vragen (FAQ), het thema voorbehoedmiddelen en de zoekfunctie zijn uitgebreid. Ook is voor scholieren een werkstukwijzer toegevoegd. www.sense.info

Ik durf het bijna niet te vragen

Het vijfde Verpleegkundig Symposium (S)expertise in zorg en preventie bood een grote diversiteit aan workshops. De workshop van Mainline: Ik durf het bijna niet te vragen, ging over het bespreekbaar maken van middelengebruik. Dat is een belangrijk thema, want veel middelen verlagen de grens naar onveilig gedrag. Ook thema's als ouder worden met hiv, het seksgedrag van jonge MSM, Sense, de relatie tussen de huisarts en de aidsbehandelaren in de hiv-behandelcentra en de voorlichting aan Antilliaanse jongeren kwamen aan de orde.

Bij de organisatie van het symposium heeft Soa Aids Nederland veel hulp gehad van collega's in het veld. We bedanken met name Trynke Hoekstra, Roberdina Blok, Linda van der Knaap en Anneke van Ijperen van V&VN. Zie voor een overzicht van de presentaties en een terugblik:

www.soaids-professionals.nl/training_scholing/verpleegkundig_symposium

Train de trainer

Het voorlichtingsmateriaal is er, maar hoe zorg je dat het ook effectief bij de doelgroep terecht komt? Daar steekt Soa Aids Nederland veel energie in. Zo werden in 2010 op verzoek van GGD's in Gelderland en Overijssel twaalf professionals getraind in het gebruik van het pakket Veilig Vrijen & Seks in het jeugdwereld. Op hun beurt gaven deze professionals trainingen aan 110 jongerenwerkers. De jongerenwerkers zeiden dat ze door de training gestimuleerd en goed uitgerust zijn om met het pakket Veilig Vrijen & Seks aan de gang te gaan. Het pakket omvat kraskaarten, het boekje SEKS&ZO, dvd's en handleidingen.

Samen met Rutgers WPF voor jongeren

2010 was het eerste jaar van het gezamenlijke tweejarige programma 'jongeren en seksualiteit 12+' van het Programma Jongeren van Soa Aids Nederland en Rutgers WPF. Het bevat beide partners goed, maar, wat belangrijker is, ook klanten en opdrachtgevers zijn positief. De nauwe samenwerking ligt voor de hand, omdat er toch al over en weer veel gebruik werd gemaakt van elkaars deskundigheid en de werkwijze en doelstellingen van de partners vergelijkbaar zijn.

Stroomopwaarts

Regelmatig maakt Soa Aids Nederland de balans op van de activiteiten in de soa- en aidsbestrijding in Nederland. In 2010 gebeurde dat onder de titel Stroomopwaarts. Want behalve veel goeds - denk aan de succesvolle combinatietherapie - staan we voor grote uitdagingen. Zo weten te veel mensen met hiv in Nederland niet eens dat ze hiv hebben. Pas als je weet dat je hiv hebt kun je samen met je behandelaar beslissen of je aan de combinatietherapie moet beginnen. Als je te laat met de therapie begint kan dat soms onherstelbare schade toebrengen. Daarom is het zo belangrijk dat mensen die risico hebben gelopen op een hiv-infectie zich laten testen. Verder zijn er signalen dat mensen het met veilig vrijen minder nauw nemen, nu hiv niet langer een dodelijke aandoening is. Soa Aids Nederland gaat de komende jaren veel energie steken in het promoten van condoomgebruik. Wie wil weten wat Soa Aids Nederland verder nog van plan is in de komende jaren kan het hele stuk lezen op www.soaids.nl

Zeg eens SOAAA

Samen met SkyHigh TV, de NCRV en GGD Amsterdam heeft Soa Aids Nederland een tv-special gemaakt over veilig vrijen, soa's en testen. In 'Zeg eens SOAAA' kwamen veel misverstanden aan de orde. Bijna 500.000 mensen keken. Huisarts en soa-deskundige Jan van Bergen van Soa Aids Nederland hielp fabeltjes omtrent soa's de wereld uit. Want nog steeds zijn er mensen die denken dat de pil beschermt tegen een soa of dat even douchen afdoende is om niets op te lopen. Jongeren lieten zich bij de GGD Amsterdam testen op soa. Ze vertelden openhartig waarom ze meedoen en hoe hun seksleven is. Een week later kwamen ze terug en kregen ze de uitslag. Gaat die iets veranderen aan hun gedrag? Soa Aids Nederland deed de inhoudelijke begeleiding van het tv-programma en regelde de medische deskundigheid en testinfrastructuur (via GGD Amsterdam). GGD's hebben positief op de uitzending gereageerd.

Maak seks lekker duidelijk

Jongeren weerbaar maken begint met hen bewust te maken van hun eigen grenzen en die van de ander. Soa Aids Nederland heeft in 2010 vier weken lang campagne gevoerd onder de titel 'Maak seks lekker duidelijk'. Met posters van jongeren die een sekshandleiding in hun mond hebben. Tekst: 'Ik wil niet gelijk een hand in mijn broek' of 'Ik kom alleen aan je borsten als jij dat OK vindt'. Op het sociale netwerk Hyves konden jongeren hun eigen handleiding invullen en doorsturen naar vrienden. Zo worden ze gestimuleerd om over hun eigen wensen en grenzen na te denken en om oog te hebben voor die van anderen. Op www.sense.info werd de game 'Can you fix it?' gelanceerd. Tien interactieve video's over seksueel grensoverschrijdend gedrag leren jongeren vaardigheden op het gebied van wensen en grenzen. Voor ouders en opvoedondersteuners is de website www.uwkindenseks.nl gelanceerd. De GGD's werden voorzien van campagnematerialen (onder andere kraskaarten, foto's, kleding) om op lokaal niveau aan de weerbaarheidscampagne mee te doen.

De 'peespas' is van de baan!

In 2010 heeft het Programma Prostitutie het erg druk gehad met lobbyen. Wat was het geval? Er is een wet in voorbereiding die misstanden, vooral mensenhandel, in de prostitutie moet bestrijden. Nou, daar zijn we natuurlijk voor, sekswerkers moeten hun beroep vrij kunnen uitoefenen. Alleen zo kunnen zij in staat zijn veilig te werken. Maar Soa Aids Nederland, en gelukkig ook anderen, vonden dat de wet te veel gericht was op het handhaven van regels en voorschriften. Zo zouden alle prostituees zich in de toekomst met een pasje moeten kunnen identificeren. Hun klanten zouden dan vooraf naar die pas moeten vragen. Dat werkt in de praktijk natuurlijk niet. Het gevolg zou zijn dat nog meer prostituees ondergronds zouden gaan, waarmee ze voor hulpverleners onbereikbaar zouden worden. Soa Aids Nederland heeft het voortouw genomen voor een lobby, waar heel veel partijen en personen zich voor hebben ingezet. En met succes. Begin 2011 werd bekend dat de 'peespas' uit het wetsvoorstel geschrapt is. Dank aan het Landelijk Overleg Prostitutie, het Landelijk Overleg Timpelzones en onze nieuwe partners de Vereniging voor Vrouw en Recht en BlinN voor hun medewerking!

Meer carrièrekansen voor prostituees

Soa Aids Nederland heeft een traditie bij het helpen emanciperen van prostituees in het buitenland. In Oost-Europese landen als Rusland en Servië is het Programma Prostitutie al jaren actief in het helpen opzetten van gezondheidsprogramma's. De projecten vergen een lange adem, want in deze landen worden sekswerkers in het algemeen nog altijd behandeld als criminelen. Maar het is de moeite waard. Bij de projecten worden altijd lokale overheden, maatschappelijk werkers en politiefuncties betrokken, om een attitudeverandering ten opzichte van sekswerkers te bevorderen. Nieuw in deze traditie is het Move Forward Project in Macedonië, Oeganda, Vietnam en Egypte, dat wordt gefinancierd door het ministerie van Buitenlandse Zaken. Ook hier is het doel om de positie van sekswerkers te verbeteren. Move Forward wil vooral de keuzemogelijkheden voor sekswerkers groter maken, bijvoorbeeld door hen in staat te stellen een andere loopbaan te kiezen. In de vier landen zijn zeven pionierprojecten van start gegaan. Meer dan duizend sekswerkers zijn al bereikt met diverse interventies.

Turkse meiden en vrouwen voortrekkers?

'De mannen en jongens zouden ook meedoen, maar die hebben het op het laatste moment toch niet aangedurfd. Ik reken er nu op dat de vrouwen een voortrekkersrol gaan vervullen,' zegt Bertus Tempert van Soa Aids Nederland. De vrouwengroep Jasmijn van de Alkmaarse moskee Haci Bayram liet zich wél twee avonden lang voorlichten over soa's en hiv. Er bleek een grote behoefte aan kennis te bestaan, vooral bij de oudere generatie. Zo wisten de meeste deelnemers niet dat een zwangere vrouw met hiv met de juiste medische behandeling een kind zonder hiv kan krijgen.

Het is niet eenvoudig te informeren over soa's en hiv zonder dat het bij de toehoorders een negatief oordeel oproept over de persoon die eraan lijdt. Dan is het voor gelovigen goed om te bedenken dat de koran, net als de bijbel trouwens, leert dat het niet aan de mens is te oordelen over een ander. Er werd gebruik gemaakt van het handboek 'Hiv/aids en Islam', dat Soa Aids Nederland in samenwerking met de Zuid-Afrikaanse organisatie 'Positive Muslims' heeft samengesteld.

Colofon
Uitgever
 Stichting Aids Fonds - Soa Aids Nederland

Soa Aids Nederland
 Keizersgracht 392, 1016 GB Amsterdam
 Telefoon: 020 - 626 26 69 Fax: 020 - 627 52 21

Aids Soa Infolijn
 0900 - 204 20 40 (10 cpm.)
 Maandag - woensdag: 10:00 - 20:00 uur
 Donderdag - vrijdag: 14:00 - 20:00 uur
infolijn@soaids.nl

Tekst
 Cuno van Merwijk

Beeld / artwork
Foto Ton Coenen; Marjolein Annegam
Campagne Maak seks lekker duidelijk; Woedend!
Can You fix it?; IJfontijn
Sense.info; dpdk.nl

Vormgeving
 Patrick van Zwieten

Drukkerij
 Zwaan Printmedia, Wormerveer

Materialen
 Te bestellen op www.soaids.nl

Herstel maagdvliës

Het blijft de gemoederen bezighouden, niet alleen onder etnische minderheden: het operatief herstellen van het maagdvliës bij meiden, zodat ze uiterlijk als maagd de eerste huwelijksnacht in kunnen. De een ziet het als het toppunt van hypocrisie, de ander als een praktisch hulpmiddel voor vrouwen dat hen emancipeert. In sommige etnische gemeenschappen kan de afwezigheid van het maagdvliës meiden - en hun families - nog altijd in grote moeilijkheden brengen. Zoveel werd duidelijk uit het onderzoek van Bianca van Moorst (NVVS) en Rik van Lunsen (AMC). Het was slechts een van de tientallen presentaties van de vijfde editie van het Etnische Minderheden Congres waaruit bleek dat er in deze gemeenschappen nog heel wat moet veranderen voor meisjes en vrouwen om zonder druk van buiten voor hun eigen seksuele gezondheid kunnen opkomen. Soa Aids Nederland brengt jaarlijks onderzoekers in contact met vertegenwoordigers van etnische minderheden in Nederland en gezondheidswerkers, vooral GGD-professionals. Het goede nieuws: de bij etnische minderheden vaak zeer invloedrijke geestelijk leiders zijn meer dan voorheen bereid deze onderwerpen uit de taboesfeer te halen.

Maak gebruik van je recht

AIDS Action Europa liet op het internationale aidscongres in Wenen zien dat ook in Europa mensen met hiv nog in grote problemen komen, bijvoorbeeld omdat ze worden ontslagen. Terwijl in Europa mensen met hiv door de wet worden beschermd. In de workshop 'Gebruik de wet om aan je recht te komen' passeerde daarom een aantal rechtzaken uit diverse Europese landen de revue van mensen met hiv die met succes processen hadden gevoerd door een beroep te doen op nationale of internationale wetten. Er was ook een Nederlandse zaak bij. Op één punt bleek Nederland wel een lichtend voorbeeld: in ons land hebben mensen met hiv dezelfde toegang tot (levens)verzekeringen als mensen zonder hiv. En dat is internationaal gezien helaas nog een uitzondering.

Clearinghouse

AIDS Action Europe beheert de clearinghouse, dé centrale database op het gebied van hiv en aids in Europa en Centraal-Azië. In 2010 vond een record van meer dan 100.000 downloads plaats. Het aantal leden van het netwerk van AIDS Action Europe groeide van 257 naar 427. Uit de spontane reacties van de gebruikers blijkt hoeveel baat zij hebben van de documenten uit de bank en het netwerk. Wojciech Tomczynski, voorzitter van een vereniging van mensen met hiv in Polen, schrijft: 'Mijn organisatie heeft zich bij AIDS Action Europe aangesloten omdat het het enige netwerk is met zo'n diversiteit van ngo's. Het is perfect geschikt voor samenwerking en discussie tussen organisaties.' De leden maken gebruik van de deskundigheid om bij hun overheden te pleiten voor verbetering van de positie van mensen met hiv.

